

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΟΥ Κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

“ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ,, ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ “Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΤΟ ΧΤΗΝΟΣ, Η ΑΡΕΤΗ,, κωμωδία σε 3 πράξεις. ΘΕΑΤΡΟ ΡΕΞ — ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΠΟΛ—ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΚΩΜΩΔΙΑ.

Ἡ πικάντικη αὐτὴ κωμωδία εἶναι γραμμένη γιὰ κοινὸ περιωρισμένο ἀπὸ ὄρια ἐποχῆς, τόπου, ἀκόμα καὶ ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς τάξης. Εἶνε στιφάδο μὲ μπόλικα μπαχαρικά γιὰ νοικοκυραῖους ἡλικιωμένους καὶ καλοζωισμένους. Σήμερα τὸ πολὺ κοινὸ ἔχει μπουχτίσει τὴ σκορδαλιά καὶ μᾶλλον ἀναγουλιάζει μ’ αὐτὲς τὶς σάλτσες τῆς νοικοκυρίστικης κουζίνας καὶ τὰ ροσόλια τῆς νοικοκυρίστικης κρεβατοκάμαρας. Γι’ αὐτὸ μόνον καλοζωισμένοι νοικοκυραῖοι, κι’ ὄχι ἀπὸ τοὺς πιὸ φίνους, μποροῦνε σήμερα νὰ βροῦνε εὐχαρίστηση σὲ τέτοια φαγητά. Ὅχι μόνον, παρὰ κι’ οἱ ὑποκριτὲς ποὺ ἀναλαβαίνουν νὰ τὰ παρουσιάσουνε πρέπει κι’ αὐτοὶ νᾶνε κάπως ἡλικιωμένοι καὶ νάχουνε δοκιμάσει τὶς νοστιμάδες-τους οἱ ἴδιοι, ἀλλιῶς ἢ παράστασή-τους μοιάζει μὲ πλούσιο τραπέζι, ὄλο σερβίτσια πολυτελείας, μὰ μὲ βαρὺ ἄρωμα λαχανίδας. Κάτι τέτιο παρατηρήσαμε καὶ στὸ παίξιμο τῶν ὑποκριτῶν τοῦ θεάτρου Τέχνης, ποὺ εἶνε ὄλοι-τους νέοι.

Παρατηρήσαμε ὅμως καὶ κάτι ἄλλο, κάποια καθαρὰ τεχνικὴ ἀδυναμία στοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς νέους αὐτοὺς κι’ ἐν τούτοις τόσο φιλότιμους καὶ κατὰ τ’ ἄλλα σπουδαίους κάλλιτέχνες. Δὲν καταφέρνουνε ν’ ἀποδώσουνε τὸ κωμικό.

Τὴν ἀδυναμία αὐτὴ τὴν εἶδαμε σχεδὸν σ’ ὄλες τὶς κωμωδίες ποὺ ἔπαιξε τὸ Θέατρο Τέχνης. Τὸ κωμικὸ εἶνε μιὰ παραφωνία τῆς πράξης μὲ τὰ μέσα ποὺ γίνεται αὐτὴ ἢ πράξη. Δὲ φτάνει π. χ. νὰ σκοντάψουμε στὸ πατάρι τῆς σκηνῆς καὶ νὰ πέσουμε φυσικὰ γιὰ νὰ κάμει τὸ πέσιμό μας κωμικὴν ἐντύπωση. Τὸ πέσιμό μας πρέπει νὰ εἶνε καὶ κωμικὸ κι’ αὐτὸ πετυχαίνεται μὲ μιὰν ὑπερβολὴ ἢ μὲ μιὰν ἔλλειψη στὰ σκῆματα ποὺ παίρνει ἢ μορφή-μας γιὰ νὰ ἐχτελέσει τὸ πέσιμο. Αὐτὰ τὰ δυό, ἢ πράξη ἢ ἴδια καὶ ὁ τρόπος ποὺ γίνεται πρέπει νὰ παραφωνήσουνε, νὰ φανοῦνε παράταιρα. Ὅταν πράξη καὶ τρόπος ταυριάζουνε ἔχουμε πάντα σοβαρὴν ἢ ἀδιάφορην ἐντύπωση, ποτὲ κωμικὴ. Οἱ κωμικοὶ ὑποκριτὲς τῶχουνε ἀπὸ φυσικό-τους νὰ παρουσιάζουνε παράταιρα σκῆματα μὲ τὰ κινήματά-τους, τοὺς μορφασμοὺς τους καὶ τὰ λόγια-τους. Ὅμως κι’ ὁ κάθε ὑπο-

κριτής μπορεί νά παίξει σέ κωμωδία καί νά παίξει κωμικά φτάνει νά πιάσει τήν ούσία τοῦ κωμικοῦ καί νά προσπαθήσει νά τήνε παρουσιάσει μέ τέτοια παράταιρη σύνθεση κι' ἄρμονική παραφωνία.

Δέν ἐχρειαζότανε λ. χ. ὁ κ. Καλλέργης νά ξελαρυγγιάζεται τόσο καί νά βραχνιάζει. Εἶνε τόσο ἐκφραστικός μέ τὸ πρόσωπο καί τή φωνή του πού θᾶφτανε μόνο μέ παραλλαγές στοὺς τόνους καί στίς γραμμές νά ὑπερπηδήσει τή φυσικότητα καί νά πιάσει τήν κωμικότητα, δηλαδή τήν Τέχνη. Λίγο πάρα πάνω ἢ παρακάτω τὸ χέρι του, ὅταν χειρονομεῖ, λίγο πιό μπρός ἢ πιό πίσω τὸ γόνατό του, ὅταν γονατίζει, λίγο πιό τεντωμένο ἢ καμπουριασμένο ἢ πλαγιασμένο τὸ κορμί του ὅταν περπατεῖ, λίγο πιό ἀνοιχτά ἢ πιό κλειστά βήματα, λίγη παραλλαγή στοὺς τόνους τῆς φωνῆς του καί τόσο φτάνει. *Ἰσα ἴσα ὅσο νά παραφωνήσουμε τὰ σκῆματα. Φυσικά

τὸ πρᾶμα δέν εἶνε καί τόσο ἀπλό γιατί χρειάζεται ἀσκηση τῶν ὀλικῶν, τῶν φυσικῶν μέσων σέ βαθμὸ πού νά καταφέρνει αὐτές οἱ ὑπερβολές ἢ οἱ ἔλλειψεις νά φαίνονται φυσικές καί αὐθόρμητες. Αὐτὰ γιὰ τήν κωμωδία. Ἀντίθετα στοῦ δράμα δὲ θά κάμει ποτέ τέτιες ὑπερβολές ἢ ἔλλειψεις, παρά θά φροντίσει ὅλα του νά εἶνε ἄρμονικά μέ τὸ σύνολο καί μέ τήν πράξη, πρᾶμα πού τὸ καταφέρνει πολὺ καλά ὁ κ. Καλλέργης.

Τὸ ξαφνικό, τὸ ἔχταχτο, τὸ ἀναπάντεχο, τὸ ἀνάποδο, τὸ στριμμένο, τὸ ἀσυνείθιστο, τὸ παράξενο, μπαίνοντας παράταιρα μέσα στήν κατάσταση φέρνανε τήν κωμικὴν ἐντύπωση. Ὁ ρόλος λ.χ. πού κάνει ὁ κ. Καλλέργης εἶνε κωμικός γιατί ὁ καθηγητής, κοινότατος ἄνθρωπος, ἀλλ' ἄπραγος στή ζωή, βρίσκεται ξαφνικά σέ μιὰ κατάσταση παράταιρα σοβαρὴ μέ τὸ κοινὸ ἀτομὸ του. Ὁ τρόπος πού ἐφευρίσκει γιὰ νά γλυτώσει ἀπὸ μπερδέματα εἶνε παράταιρα μικροπρεπῆς κι' ἐλαφρὸς γιὰ μιὰ σπουδαία καί βαρειά κατάσταση. Εἰκονικὰ αὐτὸ μπορούμε νά τὸ νιώσουμε ἂν φανταστοῦμε λ.χ. ἕναν φρακοφορεμένον κύριο στοῦ δρόμο νά κρατεῖ τὸ ντενεκάκι μέ συσσίτιο. Ἀπὸ τὴν τάση νά μειώσει τὴν παραφωνία, τὴν

κωμικότητά του, ο κύριος τεντώνεται περισσότερο από το συνειθισμένο του. Αυτό προσθέτει στο γελοίο. Ένας βλάχος με φουστανέλες που κρατάει χαρτοφύλακα παραμάσχαλα, ή ένας παππᾶς που κυλάει ένα καροτσάκι με μωρό μέσα, εἶνε κωμικές μορφές. Αυτό το παράταιρο, αυτή την ασυμφωνία, φαντάσου την ως τὰ πιὸ μικρὰ καθέκαστα. ὡς τὸ μορφασμὸ καὶ τὴ χειρονομία κι' ἔχεις τὴν ἀντίστιξη, γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε μουσικὸν ὄρο, πού χρειάζεται στὴν κωμικὴ σύνθεση.

Μακρυγορήσαμε γιὰ νὰ ἐξηγηθοῦμε κάπως, μήπως τυχὸν μᾶς νιώσανε οἱ καλοὶ αὐτοὶ νέοι καλλιτέχνες καὶ βάζοντας σὲ πρᾶξη τίς συμβουλές μας, πετύχανε ἐκεῖνο πού τοὺς ἔλειψε ὡς τώρα στίς κωμωδίες. Τὸ κωμικὸ στὴν κωμωδία αὐτὴ τὸ πέτυχε πλέρια μόνον ἡ Κα Μαρία Γιαννακοπούλου. Κι' αὐτὴ τὸ πέτυχε ὄχι μὲ γνώση, παρὰ ἀπὸ φυσικὸ της, γι' αὐτὸ καὶ τῆς δίνουμε τὴ συμβουλή νὰ καταγίνει στὴν κωμωδία, προσπαθώντας νὰ καλλιεργηθεῖ καὶ μὲ γνώση. Κάπως ἐπίσης τὸ πέτυχε κι' ὁ κ. Γιάννης Ἀλεξάκης στὸ μικρὸ του ρόλο. Ἡ Κα Δέσπω Διαμαντίδου τὸ πέτυχε μόνον μὲ τὸ φκιάσιμό της, ὄχι καὶ μὲ τὸ ἄλλο παίξιμό της. Ἡ δὲ Κα Ἀλέκα Μαζαράκη δέν τὸ πέτυχε καθόλου. οὔτε ἀπὸ μακρυὰ, ἔπαιξε δράμα, δράμα σκοτεινὸ. Ὁ κ. Βασ. Διαμαντόπουλος δὲ μπορεῖ ἀκόμη ν' ἀπαλλαχτεῖ ἀπὸ ἐκφράσεις ἀτομικές του. Ὁ ὑποκριτὴς ὅσο λιγώτερο δείχνει τὸ ἀτομικὸ του ἐννοῶ στὰ ἐκφραστικά του μέσα, τόσο καλύτερος ὑποκριτὴς εἶνε. Ὁ κ. Διαμαντόπουλος ἔχει κάποια δική του τραχειὰ κοψιά καὶ στὰ σκῆματά του καὶ στὴ λαλιά του. Πρέπει νὰ βγει ἀπ' τὸ τομάρι του. Καὶ σ' ὅτι ἀφορᾷ

τὴν κωμωδία τοῦ λέμε τὰ ἴδια. Ὁ τρόπος λ.χ. πού ἀπλώσε τὴν ἀρίδια του, πάνω στὸ τραπέζι ἦτανε μόνον βάνουσος ὄχι καὶ κωμικὰ βάνουσος, ὅπως ἔπρεπε. Μὲ τὸ ἴδιο κίνημα ὁ Λογοθετίδης, νὰ ποῦμε, θάκανε τὸν κόσμον νὰ λιγωθεῖ στὰ γέλια.

Τὸν μικρὸν Χριστογιαννόπουλον θά τονε συμβουλευάμε νὰ μὴ βιαστεῖ νὰ ξελογιαστεῖ μὲ τὸ θέατρο, ἂν δὲ βγάλει πρῶτα τὸ σκολεῖό του κι' ἂν δέν πάρει ἀνάστημα. Νὰ καταφέρει, νὰ ψηλώσει, ἀλλιῶς νὰ πάψει νὰ λιχουδεύεται μὲ τὴ σκηνὴ καὶ νὰ καταπιαστεῖ ἔγκαιρα μὲ ἄλλη δουλειά, ὅπου νὰ μὴν παίζει ρόλο τὸ ἀνάστημα.

Οἱ σκηνογραφίαι τοῦ κ. Α. Νομικοῦ πολὺ καλές κι' ἡ μετάφραση τῆς κωμωδίας κι' ἡ σκηνοθεσίᾳ ἐξαιρετικὴ κι' ὅλη ἡ παράσταση ἀπὸ τίς καλύτερες πού παρουσίασε τὸ θέατρο Τέχνης κι' ἔχουμε τὴν ἐλπίδα πὼς θά κρατήσῃ πολὺ τὸ πρόγραμμα, γιατί — ὅσο καὶ νᾶναι οἱ καλοζωισμένοι νοικοκυραῖοι δέν ἀπολείψαν κι' ὀλότελα. Φανταζόμαστε μάλιστα πὼς ἡ βαπορία ἐξυπνάδα (μουτσοεξυπνάδα) μὲ τίς γλάστρες θά κυκλοφορήσῃ εὐρύτατα στὰ σαλόνια ὅπου ἀπαγορεύεται μιὰ φορὰ τὸ φτέρνισμα μπροστὰ σὲ κόσμον, μποροῦνε ὅμως οἱ κυρίες νὰ περάσουνε ἕνα ὀλόκληρο ἀπόγευμα συζητώντας γιὰ τὸ πόσες φορές ἐφταρνίστηκε ὁ κ. Τάδε καὶ ἡ κ. Δεῖνα. Ἔτσι ἰσως σπάσει ὁ διάολος τὸ πόδι του καὶ λίγο-λίγο πλημμυρίσει καὶ ἡ ὁδὸς Ἀχαρνῶν ἀπὸ θεατρόφιλο κοινόν.

•••

Εἰς τὸ πολυτελέστερον θέατρο τῆς Ἀθῆνας, στὸ Ρέξ, παίζεται τὸ «Φάντασμα τοῦ Μητροπόλ», ἐγκληματικὴ κωμωδία. «Τύχη ἀγαθῆ!». Εἶνε (Συνέχεια στὴν 7ην σελίδα)

(Συνέχεια από την 5η σελίδα)

τὸ κορύφωμα, ἢ τὸ ἀπόγειον ἢ ἡ ἀποθέωση τοῦ κουτιοῦ μὲ τὰ μόμπιλα. Ὡς κι' οἱ ἠθοποιοὶ ἔχουνε γίνεи ταχυδακτυλουργοὶ καὶ ἀκροβάτες ἢ μᾶλλον κάτι χειρότερο, σκέτα μόμπιλα κι' αὐτοί, σὰν τὰ ζωντανὰ πουλιὰ πού παρουσιάζονται σὲ μιὰ ἀπὸ τίς σκηνές τοῦ ἔργου. Ὅλες οἱ τέχνες, οἱ θεῖες Μοῦσες, ἢ Θάλεια, ἢ Μελπομένη κλπ. ἔχουνε γίνεи ἄψυχα ρομπότ στὰ χέρια τοῦ κ. Μόρντο καὶ τοῦ κ. Ἀνεμογιάννη. Κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἡ ἐγκληματικὴ αὐτὴ κωμωδία εἶνε πραγματικὰ ἐγκληματικὴ, γιατί κάνει τὸ μεγαλύτερο ἐγκλημα, σκοτώνει τὴν Τέχνη, γιὰ νὰ θρέψει μὲ τὸ αἷμα τῆς τὴν Τεχνική. Τὸ σύνθημά τῆς εἶνε «Κάτω ἡ Τέχνη, ζήτω ἡ τεχνική». Κι' ἀλήθεια τὸ κοινὸ χειροκροτεῖ τὰ σκηνικά. Τὰ σκηνικά, οἱ σκηνογραφίες ἐδῶ σαλεύουνε, τρέχουνε, χορεύουνε, παρασέρνοντας μαζί καὶ τοὺς ὑποκριτές, ζωντανούς, νέους καὶ σπουδαίους καλλιτέχνες, ὅπως ὁ κ. Μυράτ, ὁ κ. Τσαγανέας, ὁ κ. Χόρν, ἢ κα Χαλκούση, ἢ κα Σκιαδᾶ, τὸ ζευγὸς Φωτιάδη κλπ. τί νὰ τοὺς ἀναφέρουμε, ἀφοῦ ἐδῶ ἔχουνε γίνεи ἄψυχες κοῦκλες; Καὶ μαζί μὲ τοὺς ὑποκριτές παρασέρνουνε στὸν μηχανικὸ χορὸ τους καὶ τὴ δραματικὴ καὶ τὴ μουσικὴ καὶ τὴ χορευτικὴ τέχνη. Γιατί δὲν εἶνε τέχνη δραματικὴ τὰ ἀτομικὰ ἐπεισόδια πού ἀκολουθοῦνε χωρὶς εἰρμὸ καὶ συνέπεια τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, πρᾶξεις ἀσήμαντες καὶ λόγια, φλυαρίες, οὔτε μουσικὴ τέχνη τὸ ἀναμάσσημα ἀπὸ παληοὺς σκοποῦς ἐπιθεωρήσεων (ἀκούσαμε ἀκόμα καὶ τὸ «τὸν κόσμον θ' ἀφήσω καὶ θ' αὐτοχτονήσω . . . Ἄχ! τὰ βᾶσανα δὲ βαστῶ! κλπ. κλπ.), ἕνα ἀναγουλιαστικὸ μουσικὸ κοκτέιλ ἀπὸ παλαιότερα μοτίβα, ὡς τὰ πιὸ μοντέρνα τῆς τζάτζ-μπάντ, ἢ τρελλοβαρβάρας ἑλληνιστί, οὔτε χορευτικὴ τέχνη οἱ κλακέτες καὶ τὰ τουρλοκωλιάσματα.

Ἄλλὰ οὔτε καν σκηνογραφικὴ τέχνη, γιατί ἀπὸ τὴ στιγμή πού σὶ ζωντανοὶ ἠθοποιοὶ γίνανε τζινέτια γιὰ νὰ βαστοῦνε τὰ σκηνικά, (κυριολεκτικὰ τὰ βαστοῦσανε ἐδῶ-ἐκεῖ νὰ μὴν πέσουν) καὶ μπήκανε καὶ ζωντανὰ πουλιὰ γιὰ διακοσμητικὸ, ἀπὸ αὐτὴ τὴ στιγμή καὶ πέρα ἀρχίζει ὁ κατήφορος καὶ ἡ διάλυση. Ἀπὸ δῶ κι' ἐμπρὸς ὁ κ. Ἀνεμογιάννης, θριαμβευτῆς τῆς βραδυᾶς, θὰ πρέπει νὰ μετοναμαστεῖ Ἀνεμοστρόβιλος καὶ ν' ἀνάψει μεγάλο ἐργοστάσιο παῦ νὰ φτειάνει παιχνίδια γιὰ παιδιὰ. Θὰ ξεπεράσει κάθε προηγούμενη παραγωγή καὶ θὰ γίνεи παγκόσμια φέρμα. Γιατί τὸ κοινὸ χειροκροτοῦσε σὰν τρελλὸ τὰ σκηνικά τοῦ Ἀνεμογιάννη ἢ Ἀνεμοστρόβουλου. Εἶχαμε ἰδεῖ παραμονές Χριστουγέννων τὸν κόσμον νὰ μαζεῦεται καὶ νὰ χαζεύει στὶς βιτρίνες μεγάλων μαγαζιῶν, ὅπου παιδικὰ παιχνίδια, σιδηροδρομάκια καὶ μύλοι καὶ μαγγανοπήγαδα μικροσκοπικά, τρέχανε, γυρίζαν λειτουργοῦσανε, ἀλλὰ νὰ τὰ χειροκροτᾶνε κιόλας αὐτὸ δὲν τὸ εἶχαμε ἰδεῖ. Τὸ εἶδαμε τώρα στὸ πολυτελέστερο θέατρο τῆς Ἀθήνας στὸ Ρέξ, (ἢ Πρίξ Φρίξ).

Καλά, ἀλλὰ τί λογιῆς ψυχοπάθεια εἶνε αὐτὴ μὲ τὸ κοινὸ μας, πού μπορεῖ καὶ χειροκροτεῖ αὐτὰ τὰ βαρετὰ καὶ θλιβερά ἄψυχα θεάματα; Ἄς τὸ ψυχολογήσουμε: Ἄς ἀφήσουμε κατὰ μέρος τὰ γνωστὰ αἷτια πού τόχανε νευριάσει καὶ συγχύσει τὸ κοινὸ μας, καθὼς καὶ τὸ νεοπλουτισμὸ καὶ ἄλλα ὅμοια

Ἐδῶ παίζουμε ρόλο σπουδαῖο δυὸ κυρίως παράγοντες. Πρῶτα ἡ καλὴ ἐχτέλεση. Ὅλα αὐτὰ τὰ παιχνίδια μὲ τίς σκηνογραφίες ἔγιναν ἄψογα, ἀριστοτεχνικά. Δὲ σκοντάψανε πουθενά. Καὶ σ' οὐτὸ πρέπει

νά χειροκροτήσουμε κι' ἑμεῖς τὰ δαιμόνια τοῦ κ. Μόρντο καὶ τοῦ κ. Ἀνεμογιάννη. Γιά νά κουνήσει πράγματα μέσα στό κουτί τῆς σκηνῆς ὁ κ. Μόρντο ἀναδείχτηκε ἀριστοτέχνης μάστορης καὶ σέ πολλά ἄλλα προηγούμενα ἔργα πού ἀνέβασε καὶ μάλιστα σέ τοῦτο. Ὅσο γιά τὸν κ. Ἀνεμογιάννη τὸν παινέσαμε ἄλλοτε πὼς κατορθώνει μὲ τὶς σκηνογραφίες-του νά ντύνει τοὺς ὑποκριτές. Δὲ φανταζόμαστε ὁμῶς ποτὲ πὼς θ'ἄφτανε νά ντύσει τὶς σκηνογραφίες του μὲ τοὺς ὑποκριτές! Κι' ὁμῶς εἶνε δαιμόνιος. Οἱ σκηνογραφίες-του δίνουνε ἄμεσα τὸν ἀέρα, τὸ ἄρωμα, τὴν αἰσθησιακὴ πραγματικότητα τοῦ χώρου πού παρασταίνουνε. Σοῦ παρουσιάζει λ. χ. κουρεῖο καὶ μὲ ἄσπρο καὶ λίγο ἀνοιχτὸ πράσινο σοῦ δίνει τὴ φρεσκάδα τοῦ κουρείου. Μὲ τὰ χ. ὠματα καὶ τὰ σχήματα, στὰ πράγματα καὶ στὶς φορεσιές σοῦ δίνει τὴν ξέχωρη νοστιμάδα, τὸ ξέχωρο ἄρωμα, τὴν ξέχωρην αἰσθησιακὴν ἐντύπωση ἀπὸ τοὺς προσωπικοὺς τύπους καὶ τὸ ἰδιότυπο περιβάλλον. Νατουραλισμός μὲ ὑπέροχη καλαισθησία. Ὡστόσο πάντα νατουραλισμός εἶνε.

Ἡ ἀληθινὴ τέχνη ὁμῶς δὲν ἐργάζεται μὲ τὰ πράγματα τὰ ἴδια, διαλέγοντας μὲ καλαισθησία τὰ πιὸ παραστατικὰ καὶ συνθέτοντας μ' αὐτὰ αἰσθησιακὲς συμφωνίες, παρά μὲ τὰ σύμβολα τῶν πραγμάτων, πιάνει τὶς συνισταμένες τῆς πραγματικότητος καὶ μ' αὐτὲς δουλεύει τὰ ὑλικά τὰ δικά της καὶ συνθέτει συμβολικὲς παραστάσεις. Αὐτὸ φαίνεται πὼς τὸ ἀγνοεῖ ἢ τὸ ἀμελεῖ ὁ κ. Ἀνεμογιάννης καὶ φοβόμαστε πὼς ἂν ἐξακολουθήσει ἔτσι τὸ δαιμόνιο-του θά φθαρεῖ ἄσκοπα καὶ θάνε κρίμα. Ἐμεῖς σ' αὐτὸν τὸν θρίαμβο-του μὲ τὸ «Φάντασμα τοῦ Μετροπόλ» εἶδαμε τὸν κατήφορο πρὸς τὸν ξεπεσμό.

Ὁ δεῦτερος παράγων πού κάνει τὸ κοινὸ νά μὴν ἀντιδρᾷ στό βαρετὸ αὐτὸ θέαμα, παρά νά παρακολουθεῖ ὡς τὸ τέλος, εἶνε ἡ ψυχολογικὴ ἐπιβολὴ πού ἐξασκεῖ μιὰ μονότονη κίνηση, ἢ ἓνα μονότονο μουσικὸ μοτίβο, πού μᾶς πιάνει καὶ δὲν ἔχουμε τὴ δύναμη ν' ἀπαλλαχτοῦμε, ὅπως ὅταν βαδίζοντας στό δρόμο-μας, βρεθοῦμε νά συμβαδίζουμε μὲ μιὰ ὀρχήστρα πού παίζει ἐμβατήριον, ἢ ὅταν μᾶς μπαίνει στό μυαλό μᾶς ἓνας σκοπὸς ἀνόητος ἀλλὰ χτυπητός, ἢ δυὸ στίχοι ἀνόητοι ἀλλὰ ρυθμικά ζωηροὶ ὅπως «ἄστραντάμ, πίκι πίκι ράμ, πούρι-πούρι ράμ, ἄστραντάμ».

Προκαλοῦμε τὸν περίεργο ἀναγνώστη νά δοκιμάσει νά τοὺς πεί ἓνα δυὸ φορές δυνατὰ ὡς πού νά τοῦ καρφωθοῦν καὶ θά ἰδεῖ πόσο ὕστερα θά τονε βασανίσουνε, ὡς πού νά τοὺς ξεχάσει. Ἡ, στό τράμ, πού τυλίγουμε τὸ εἰσιτήριο στὰ δάχτυλά-μας καὶ δὲ* μπορούμε πιά νά τὸ πετάξουμε, τόσο ἢ μικρὴ αὐτὴ ἀνόητη κίνηση μᾶς ἐπιβάλλεται. Ἐ, κάτι τέτιο παθαίνει καὶ τὸ κοινὸ μᾶς σ' αὐτὰ τὰ θεάματα, σὰν τὸ «Φάντασμα τοῦ Μετροπόλ». Φτάνει νά μπεῖ καὶ νά προσέξει τὴν ἀρχή. Ὑστερα, μπορεῖ νά βαριέται σὰν Ἀτλας πού σηκώνει τὸν Οὐρανὸ στοὺς ὠμους του, τίποτα, θά καθήσει ἐκεῖ καρφωμένος ὡς πού νά τελειώσει τὸ θέαμα. Τί νά κάνομε ; Παληοντουινιάς !

Β. ΡΩΤΑΣ